HET KINARA JATAKA OP BORO-BOEDOER.

DOOR

J. W. IJZERMAN.

Het is van groote bekendheid, dat op Boro-boedoers galerijen o. a. ook jataka's, d. i. fabels of vertellingen met zedelijke strekking, dikwijls betrekking hebbende op den Bodhisatwa in een zijner vroegere existentiën, worden voorgesteld.

Bij het lezen der beschrijving van de Stoepa van Bharhoet door generaal Alexander Cunningham viel mijn aandacht op een bas-relief, dat blijkens het daarboven geplaatste opschrift een scène voorstelt uit het Kinara Jataka.

Op bldz. 69 van het aangehaalde werk zegt de geleerde Schrijver het volgende:

„Ongelukkig is dit kleine bas-relief gebroken, zoodat de onderste helften der drie figuren ontbreken; maar het kan niet betwijfeld worden of de twee staande figuren stellen kinnara's voor; een van het mannelijk en een van het vrouwelijk geslacht, in overeenstemming met den titel van het Jataka. De kinnara was een fabelachtig dier, van boven mensch, van onder vogel, en de groote bladeren of veëren, rondom het lijf der twee staande figuren, moeten hunne menschelijke lichamen van hunne vogelpoten gescheiden hebben.

„In een lijst van de 550 Jataka's van Ceylon door vriendelijke tusschenkomst van Soebhoeti verkregen, is er slechts één, waarin de naam van Kinnara wordt aangetroffen. Dat is het Chandra Kinara Jataka, dat overeenstemt met het bas-relief van Bharhoet, in zooverre er ook slechts drie personen in voorkomen, nl. een vorst en een paar kinnara's van verschillend geslacht. Het volgende is de korte inhoud der geschiedenis, getrokken uit Soebhoeti's vertaling van het Jataka.

„In vroeger dagen, toen Brahmadata vorst van Benares was, werd de groote Bodhisatwa als een Chandana Kinnara in het Himalabosch geboren, waar hij met zijne vrouw Chandrika op den Zilverberg

woonde. Het geschiedde, dat de vorst van Benares op de hertenjacht ging naar het Himalabosch en wel in het warme jaargetijde, als de Chandana Kinnara's den Zilverberg verlaten voor de oevers eener rivier. Gezalfd met sandelhout- (chandana) en andere welriekende oliën en omhangen met bloemkransen, dansten zij dan op den oever des strooms, baadden in zijne wateren, of gezeten op bloembedden zongen zij liederen op den klank der bamboefluit. Daar danste de Kinnarakoningin al zingende, toen de vorst van Benares, door de liefelijke stem aangetrokken, naderbij kwam en het tooneel gadesloeg.

„Betooverd door hare schoonheid, dacht de vorst haar in zijn bezit te krijgen door het dooden van haren echtgenoot, wien hij oogenblikkelijk met een pijl doorschoot. De vorst trachtte toen de koningin tevreden te stellen door haar tot zijne eerste gemalin en tot het hoofd van zestienduizend vrouwen te verheffen. Maar de koningin vlood naar den Zilverberg, den vorst vloekend: „O, wreede vorst, die mijnen echtgenoot hebt verslagen, mogen de smart en het verdriet, welke gij mij hebt aangedaan, het lot zijn van uwe vrouw, moge uwe moeder krankzinnig op kerkhoven ronddwalen en uwe dochter kinderloos blijven.”

„Toen de vorst heengegaan was, daalde de koningin den Zilverberg af naar het lijk van haren echtgenoot, droeg het daarop naar den top van den heuvel, legde het hoofd in haren schoot en riep de Dewa's aan, om haren man het leven weder te geven. Het smeekgebed werd door Indra gehoord, die op aarde nederdaalde in den vorm van eenen ouden Brahmaan en den Kinnarakoning uit de dooden opwekte. Het minnend paar ging toen naar den Zilverberg terug, en leefde voortaan gelukkig.

„Indien dit dezelfde geschiedenis is, welke in het bas-relief van Bharhoet wordt aangeduid, dan verschilt de voorstelling in beeldhouwwerk van de Ceylonsche pali-legende daarin, dat ze het Kinnarapaar laat dansen voor den vorst van Benares, terwijl hij op een stoel of troon is gezeten.”

Plaat CIV en CV, van Dr. Leemans' Boro-boedoer geven onder nummer 178 en 180 twee tafreelen van den achterwand des tweeden omgangs, die kennelijk op dezelfde historie betrekking hebben.

Op het eerste luistert de vorst van Benares in verrukking naar het snarenspeel en den zang van het koninklijk kinnara-echtpaar, dat aan den rotsachtigen oever eener vischrijke rivier dartzelt. Drie volgelingen zijn achter hem nedergehurkt.

Hier vindt men dus de eerste ontmoeting van de handelende personen.

Het volgende bas-relief is niet zoo gemakkelijk te verklaren. De vorst zit in het midden met de handen als in aanbidding naar de beide kinnara's opgeheven. De koningin draagt, evenals op het eerste tableau een lotusbloem in de linkerhand. De volgelingen zijn nu gewapend, een met pijl en boog, een met een zwaard; alle drie dragen een schild. Herten, eekhoorns en vogels bewegen zich door het woud. Hier is dus duidelijk een jacht bedoeld.

Maar wel verre van den laaghartigen moord, dien men volgens de legende zou verwachten, vindt men een tooneel, dat veel gelijkt op dat van Bharhoet. De vorst brengt zijne hulde aan de voor hem dansende gelieven, niet gezeten op zijnen troon, maar in het Himalawoud.

Waarschijnlijk zal het jataka der noordelijke kerk, betrekkelijk het vroeger bestaan van den Bodhisatawa in Kinnaragedaante — zoo dit bestaat — eenigszins afwijken van dat der zuidelijke, en wellicht den sleutel geven tot verklaring van de voorstelling op den stoepa van Bharhoet en den tempel van Boro-boedoer.